

Br:

Podgorica, 19. decembar 2022.

IZVJEŠTAJ

o predsjedavanju Crne Gore Američko - jadranskom poveljom (A5) tokom 2022. godine

Crna Gora je tokom 2022. godine predsjedavala Američko-jadranskom poveljom (A5), drugi put u statusu članice NATO-a, odnosno po četvrti put od osnivanja ove inicijative. Predsjedavanje A5 je preuzeto od Hrvatske u novembru 2021. godine, a Vlada Crne Gore je decembra iste godine usvojila Informaciju o preuzimanju jednogodišnjeg predsjedavanja, sa pratećim planom aktivnosti.

Promocija evroatlantske perspektive strateški važnog regiona Zapadnog Balkana bila je jedan od prioriteta crnogorskog predsjedavanja A5 koje se odvijalo u izazovnim političkim i bezbjednosnim uslovima u Evropi i regionu. U tom dijelu, fokus je bio na ratu u Ukrajini i njegove implikacije širom svijeta, sa naglaskom na Zapadni Balkan. Tokom svih aktivnosti u okviru predsjedavanja, Crna Gora je bila jasna u osudama ruskog rata i agresije protiv Ukrajine, te i kroz ovaj forum nastavila sa izražavanjem poštovanja ukrajinskom suverenitetu, teritorijalnom integritetu i nezavisnosti. Na ovu temu, Crna Gora je u kontinuitetu informisala članice i posmatrače A5 i o nivoima političke i materijalne podrške koju je tokom perioda predsjedavanja A5 upućivala Ukrajini.

Predsjedavanje je bilo prilika za nastavak jačanja vojno-odbrambene saradnje, čime je potvrđena uloga ovog regionalnog mehanizama za saradnju u oblasti bezbjednosti, ali i promociju evroatlantskih aspiracija i integracija. S tim u vezi, Crna Gora je bila aktivna i u isticanju potrebe komplementarnog pristupa NATO-a i Evropske unije regionu, a radi podsticanja konsolidacije bezbjednosti i stabilnosti u regionu, promocije demokratskih vrijednosti i principa, vladavine prava i podsticanja dobrosusjedskih odnosa sa ciljem doprinosa napretku u oblasti evropskih i evroatlantskih integracija. Promovisanje politike otvorenih vrata za sve države aspirante, kako u okviru NATO, tako i u okviru Povelje, s ciljem jačanja regionalnog povjerenja i međusobne podrške susjednih država, bio je još jedan prioritet crnogorskog predsjedavanja A5.

Oko 15 sastanaka na visokom i radnom nivou, koji su održani s ciljem unapređenja političke i odbrambeno-vojne saradnje država članica Povelje, bili su prilika i za analizu bezbjednosne i političke situacije i, u skladu sa tim, prilagođavanje postojeće saradnje i kreiranje prioriteta za budućnost.

Aktivnosti u okviru predsjedavanja

Zvaničan početak predsjedavanja Crne Gore Poveljom predstavljao je **sastanak političkih direktora ministarstava vanjskih poslova i odbrane** članica i posmatrača Američko –

jadranske povelje (A5), koji je održan 24 – 25. marta 2022. godine u Budvi.¹ Tokom dvije radne sesije, učesnici su razmatrali aktuelne bezbjednosne i političke izazove, stabilnost regiona u kontekstu integracionih procesa, saradnju u okviru A5 u novom bezbjednosnom okruženju, kao i dostignuća i perspektive Povelje. Usvojen je i Akcioni plan predsjedavanja Crne Gore A5. Na sastanku je postignut dobar stepen saglasnosti oko potrebe revitalizacije Povelje, pronalaženja novih mehanizama saradnje u odgovoru na aktuelne bezbjednosne izazove, uključujući i po pitanju otpornosti država u slučaju preliivanja nestabilnosti, zauzimanja regionalnog pristupa u borbi protiv ruskog malignog uticaja, širenja dezinformacija, hibridnih prijetnji i sajber napada, i podrške regionalnim aspirantima u evropskim i evroatlantskim integracijama. Tom prilikom je snažno podržan i Koncept za revitalizaciju Povelje, te podstaknuto veće prisustvo EU, NATO i SAD u regionu Zapadnog Balkana. Sastanak u Budvi je predstavljao odličan zamajac za ispunjenje ciljeva predsjedavanja Poveljom koje je Crna Gora postavila Akcionim planom predsjedavanja.

Sastanak načelnika odjeljenja za obavještajne poslove J-2 održan je 12. aprila, a tom prilikom su razmijenjena mišljenja o bezbjednosnim izazovima u regionu i sagledane mogućnosti za unapređenje saradnje, posebno kroz bolju razmjenu informacija.

Sastanak grupe za vježbe i obuku (J-3/7) održan je 20. aprila. Na sastanku su predstavljeni planovi za realizaciju vježbi na kojim učestvuju članice A5, kao i mogućnosti korišćenja poligona za obuku u državama članicama Povelje.

Drugi sastanak radne grupe za implementaciju aktivnosti u okviru A5 realizovan je 11. maja, a tom prilikom su nastavljene razgovori sa prvog sastanka radne grupe i predstavljeni detalji za realizaciju konferencije načelnika generalštabova oružanih snaga država članica A5.

Sastanak načelnika odjeljenja J-6 održan je 11. maja, sa fokusom na mogućnostima za saradnju u cilju unapređenja kapaciteta i razmjene iskustava u oblasti informaciono-komunikacionih sistema, a posebno sajber odbrane.

Sastanak načelnika odjeljenja J-4 upriličen je 31. maja, a razgovarano je o mogućnostima saradnje u oblasti logistike i obuke kadra. Izrađen je Memorandum o razumijevanju o budućoj regionalnoj saradnji u oblasti logistike, a koji će biti potpisan između članica A5 tokom 2023. godine.

Sastanak ministara vanjskih poslova u okviru crnogorskog predsjedavanja A5 održan je na marginama 77. zasjedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, 21. septembra u Njujorku. Gost sastanka bio je i specijalni izaslanik EU za Zapadni Balkan Miroslav Lajčak. Svi članovi A5 dali su snažnu podršku borbi Ukrajine protiv ruske agresije i obavezali se da će nastaviti sa pružanjem humanitarne i vojne pomoći ovoj državi za očuvanje njenog suvereniteta i teritorijalnog integriteta. Dogovoren je i nastavak koordiniranih aktivnosti sa NATO saveznicama u cilju sprečavanja hibridnog djelovanja Rusije u regionu, kao i jačanja otpornosti u odnosu na političke subjekte i druge aktere koji aktivno podrivaju stabilnost i demokratska dostignuća država članica A5.

Treći sastanak radne grupe za implementaciju aktivnosti u okviru A5 realizovan je 21. septembra. Tokom sastanka razmotreni su izvještaji svih radnih grupa odnosno grupe za obavještajne poslove (J-2), grupe za logistiku (J-4), grupe za informaciono-komunikacione

---

¹ Prvi sastanak u okviru crnogorskog predsjedavanja A5, organizovan na nivou Radne grupe za implementaciju aktivnosti, održan je 9. februara 2022. godine u Podgorici.

sisteme (J-6) i grupe za vježbe i obuku (J-3/7), kao i načini za operacionalizaciju novog koncepta za revitalizaciju A5 povelje. Takođe, izrađen je Godišnji izvještaj radne grupe za implementaciju, a usaglašena je i Zajednička izjava načelnika generalštabova oružanih snaga država članica A5 povelje.

Dvadeset peta konferencija glavnih podoficira oružanih snaga država članica A5 održana je 21. septembra u Budvi. Tokom sastanka je izvršena analiza realizovanih aktivnosti u tekućoj godini, kao i diskusija po pitanju daljeg unapređenja regionalne saradnje i aktivnosti iz nadležnosti glavnih podoficira. Posebna pažnja je posvećena aktivnostima po pitanju obuke i usavršavanja podoficiriskog kadra.

Dvadeset peta konferencija načelnika generalštabova oružanih snaga država članica A5 održana je 22. septembra u Budvi. Konferencijom su predsjedavali načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore brigadni general Zoran Lazarević i komandant Komande američkih snaga u Evropi general Kritofer Kavoli. Sastanku su pored predstavnika država članica A5, američkih nacionalnih gardi i posmatrača, prisustvovali i predsjedavajući NATO Vojnog komiteta i zamjenik komandanta Združene savezničke komande iz Napulja. Glavna diskusija je vođena na temu "Bezbjednosni izazovi u regionu Zapadnog Balkana i razvoj združenih sposobnosti oružanih snaga država članica A5 povelje radi odgovora na te izazove". Izvršena je i analiza aktivnosti za tekuću godinu, prezentovani su godišnji izvještaj radne grupe za implementaciju i novi koncept za revitalizaciju, a takođe je potpisana Zajednička izjava načelnika generalštabova oružanih snaga država članica A5.

Sastanak političkih direktora ministarstava odbrane država članica i posmatrača A5 održan je 25 - 26. oktobra u Kolašinu. Predmet diskusije je bila globalna bezbjednosna situacija, sa posebnim osvrtom na Zapadni Balkan. Usaglašena je finalna verzija Koncepta za revitalizaciju, te konstatovano da je Inicijativa A5 jedna od glavnih platformi regionalne odbrambene i vojne saradnje, te da služi kao podsjetnik za važnost jačanja iste. Na sastanku je još jednom naglašen neosporni značaj Povelje u domenu regionalne bezbjednosti i nepohodnost njegovanja snažne saradnje i bliskih veza država članica i posmatrača A5. Uz podsjećanje na brojne izazove sa kojima se Zapadni Balkan, kao i cijeli svijet, suočavao u proteklom periodu, a koji se i dalje nastavljaju, istaknuta važnost posvećenosti kontinuiranoj stabilnosti ovog regiona i politici jačanja međusobne saradnje. Učesnici infomisani da Ministarstvo odbrane Crne Gore, u saradnji sa Kraljevinom Nizozemskom, planira da organizuje Kurs za komandante i savjetnike za pravna pitanja na Balkanu, u aprilu 2023. godine u Crnoj Gori, te da je predviđeno da učesnici Kurasa budu predstavnici država članica A5.

Sastanak ministara odbrane država članica i posmatrača A5 održan je u Budvi 28 – 29. novembra. Tom prilikom je razgovarano o savremenim bezbjednosnim rizicima i izazovima u globalnom okruženju, te o mogućem doprinosu država članica A5 regionalnoj i globalnoj odbrambenoj saradnji u kontekstu rata u Ukrajini. Usvojen je Koncept za revitalizaciju A5, koji je prilika za redovnu evaluaciju i ocjenu kvaliteta planiranih aktivnosti u okviru saradnje unutar Povelje, a koji će Sjeverna Makedonija, kao naredna predsjedavajuća preuzeti i dalje implementirati. Učesnici potvrdili punu spremnost pružanja doprinosa nastavku saradnje u okviru A5, ističući njen značaj za izgradnju dugoročne stabilnosti na Zapadnom Balkanu.

Sastanak političkih direktora ministarstava vanjskih poslova održan je 13. decembra u Podgorici. Na sastanku je usaglašen tekst Zajedničke deklaracije, usvojene na ministarskom sastanku. Deklaracijom je izražena podrška Ukrajini u ratu protiv Rusije i posvećenost

nastavku pružanja podrške. Osuđena je nelegalna ruska agresija koja podriva osnovne međunarodne principe od značaja za mir i bezbjednost i koja ima implikacije na sve države u Evropi, uključujući i na Zapadnom Balkanu. Prepoznato je da države regiona treba da podrže zajedničke vrijednosti, posebno u aktuelnom izazovnom momentu. U Deklaraciji su članice A5 potvrdile posvećenost saradnji sa NATO i naglasile potrebu komplementarnog djelovanja NATO i EU u regionu. Prepoznato je da treba snažiti otpornost država i društava, te podržan nastavak saradnje u kontekstu evropskih i evroatlantskih integracija. Potvrđena je posvećenost politici otvorenih vrata i izražena spremnost da se riješi pitanje zahtjeva Kosova da postane članica Povelje.

Održavanjem **sastanka ministara vanjskih poslova A5** 13. decembra u Podgorici zaključeno je crnogorsko predsjedavanje Američko - jadranskom poveljom. Sastanak je otvorio predsjednik Vlade i rukovodilac Ministarstva vanjskih poslova dr Dritan Abazović, koji je i predao predsjedavanje Poveljom ministru vanjskih poslova Sjeverne Makedonije Bujaru Osmaniju. Učesnici završnog sastanka su bili jedinstveni u osudi nelegalne i neopravdane ruske agresije na Ukrajinu, a potvrdili su podršku teritorijalnom integritetu i suverenitetu Ukrajine. Kada je riječ o evropskoj perspektivi država Zapadnog Balkana, na sastanku je izraženo zadovoljstvo postignućima Sjeverne Makedonije i Albanije povodom otvaranja pristupnih pregovora sa EU. Takođe, pozdravljen je uspjeh BiH koja je dobila preporuku Evropske komisije za dodjeljivanje kandidatskog statusa. Kako je istaknuto, naponi koji su uloženi u jačanje demokratskih kapaciteta i postizanje standarda su se isplatili. Ocijenjeno je da Povelja bilježi uspjehe i, ispunjavajući svoju svrhu, sve više dobija na važnosti. Ambiciozan i intenzivan program, koji je uspješno sproveden pod crnogorskim predsjedavanjem, uprkos destabilizujućim dešavanjima na evropskom tlu, je dokaz da A5 ostaje relevantan i dragocjen mehanizam za promovisanje evroatlantske i evropske agende na Zapadnom Balkanu. Zaključeno je da je A5 nezamjenljiva platforma za dijalog o svim bitnim političkim i bezbjednosnim pitanjima i osmišljavanje zajedničkih projekata i angažmana koji će imati uticaj kako na region, tako i na globalni prostor u cjelini. Uzimajući u obzir izmijenjeno bezbjednosno okruženje, rusku agresiju na Ukrajinu, čije se posljedice osjećaju u cijelom svijetu, te značajan rast malignih uticaja i moderne hibridne izazove, istaknuto da je pravo vrijeme da se razmisli o novim vidovima saradnje i projektima koji će dodatno jačati otpornost država Zapadnog Balkana. U tom kontekstu, ukazano je na značaj zajedničkog angažmana EU i NATO na Zapadnom Balkanu. Na sastanku je istaknuta važnost pune podrške SAD, čija je kontinuirana uloga u jačanju stabilnosti i bezbjednosti Zapadnog Balkana i podsticanju napretka evroatlantskih integracija tokom 20 godina postojanja Povelje bila ključna.

Crna Gora je na sastanku ministara vanjskih poslova Američko - jadranske povelje predala predsjedavanje Republici Sjevernoj Makedoniji, koje će formalno početi 1. januara 2023. godine.